

Descrèdit del present, i elogi de la política, 2

Vaig parlar de política per recordar, en primer lloc, que és simplement una activitat necessària en les societats humanes, des de la tribu als estats moderns. Però quin és el contingut d'aquest mot o concepte? Es tracta d'ocupar càrrecs públics, d'administrar, governar un país o un municipi, posem per cas? O de buscar suport dels electors, de proposar idees i projectes diferents, de representar els ciutadans? O del combat electoral (honest o trampós, serè o demagògic, civil o insultant...) i l'enfrontament parlamentari? O la política són les intrigues i baralles internes dels partits? O és buscar sobretot el càrrec públic com a "prebenda" i benefici propi? Bé, doncs, la política és o pot ser tot això, però sobretot és una necessitat i hauria de ser un servei públic, és a dir, un servei a la comunitat: sense política (sense l'organització i l'acció en favor de la *polis*), o hi ha pura tirania o hi ha el caos. Comencem, doncs, per on hem de començar en tantes coses: comencem pels grecs (els grecs antics, és clar...) i per l'invent de la democràcia com a pensament, com a concepte i com a sistema. Que significa en primer lloc la idea (impensable idea, abans de ser pensada) que el poder públic pertany al poble, al cos sencer dels ciutadans, i que els càrrecs o llocs de poder han de ser elegits, limitats, reglamentats, i que els seus ocupants n'han de retre comptes davant d'una assemblea: és a dir que el poder implica responsabilitat. Significa, com a ideologia i valor, que la participació en la vida de la *polis* (de la "ciutat", de l'estat) és justament allò que és propi del *polites*, del ciutadà, com a oposat a la vida simplement privada, pròpia de l'*idiotes* que s'ocupa només dels interessos propis. I significa també la supremacia de la llei, tal com recordava Sòcrates poc abans de morir: sense ordre civil acceptat, simplement no hi ha "pàtria". I no hi ha pàtria digna de tal nom si està sotmesa a un poder sense control, contra el qual –contra la tirania– l'única barrera és la llibertat, com afirmà Pèricles en el famós discurs. I allò que per als grecs era la *polis*, és també, en certa manera, la *res publica* dels romans: l'espai del bé comú, que implica eleccions regulars per als càrrecs, una legalitat codificada, i fins i

Joan Francesc Mira

tot l'existència d'una mena de "defensor del poble", tribú de la plebs... o síndic de greuges. La *política*, doncs, d'ençà dels grecs, no és possible sense els valors *republicans*: aquesta és la nostra herència, la nostra història antiga, renovada i vivent

a pesar de reculades i carències. La democràcia és això, com sabien els pares de l'*American Revolution* i de la *Revolution Française*.

I vist així, allò que en diem la "crisi" de la democràcia no és de cap manera un efecte del sistema sinó del seu mal funcionament. Resultat sobretot de l'aparició i creixement d'una casta d'apropiadors i no de servidors de la política, de la disminució de "vocacions" de servei públic, de la devaluació moral de la *res publica*. En alguns llocs, a més a més (com al Regne d'Espanya), el mal funcionament afecta fins i tot els fonaments d'aquella divisió clàssica entre poder legislatiu, executiu i judicial, tal com podem, per dissort, comprovar cada dia. I afecta, igualment, el valor bàsic de lleialtat al bé públic comú per damunt del privat: com a Itàlia, o a Grècia o a Espanya, on tan sovint fer trampa està ben vist, enganyar és un mèrit, estar en política "*para forrarse*" no impedeix ocupar altes magistratures, i on la supremacia de la llei no sol merèixer gran respecte moral. No estan en crisi, doncs, els fonaments d'un sistema democràtic (representació, legalitat, llibertat...), que pot no ser perfecte però que és el millor possible si funciona honestament: si el deshonest o l'irresponsable no és protegit i excusat pels seus, si la vanitat (ah, el plaer d'inaugurar obres!) i la incompetència no són premiades pel vot ciutadà. La crisi de la democràcia apareix quan es fa opaca la relació entre la llei i la trampa, quan la veritat perd importància (fins i tot en aquest "quart poder" que és la premsa...), quan els polítics tenen defectes "massa humans", o quan els ciutadans són massa ignorants o massa indiferents. Davant de tot això (de tot això que omple diaris, sermons, notícies i llibres), si totes les respostes s'hagueren de reduir a una, seria aquesta: que els fonaments de l'acció política haurien de ser l'ètica de la veritat, l'ètica de la raó i l'ètica de la responsabilitat. I ho vam deixar ací.

“No estan en crisi, doncs, els fonaments d'un sistema democràtic (representació, legalitat, llibertat...), que pot no ser perfecte però que és el millor possible si funciona honestament: si el deshonest o l'irresponsable no és protegit i excusat pels seus, si la vanitat (ah, el plaer d'inaugurar obres!) i la incompetència no són premiades pel vot ciutadà”